

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

39. številka.

Ljubljana, dne 28. septembra 1928

56. letnik.

Slomškova 60. posmrtnica na Ponikvi.

Sestdesetletnico smrti moža, na katerega so Ponikvijani, kot njegovi ožji rojaki jako ponosni, so slavili čeraj njegov spomin ter pritrtili na Slomškov orehovo ploščo na mesto, kjer je bila stara, katero je nemuna ter pijana roka razbila. — Poleg domačinov so se steležili slavja tudi zastopstvo Slomškove zveze, predsednik Slov. kršč. socialne zveze dr. Rožič, zastopnik Slov. Srca urednik Smodej, zastopnik društva mariovskih bogoslovcev Potočan ter g. zastopnika Viš. šolskega nadzornika Wester in Gaberšek.

Ob 10. uri je bila v ondotni cerkvi slovesna prireditev dr. Medveda, ki je v zbranih besedah obrazložil prilike slavljenja za narod, vero in cerkev ter slovesna v. maša. — Po večernicah so se zbrali župljani pod rehom, pod katerim je slavljenec prestal prvo izkušnjo.

Dr. Karlovšek, sedanji lastnik Sloma ter predsednik odbora za obnovitev spominske plošče je pozdravil vse navzoče, posebno pa goste ter odkril spominsko ploščo, katero je izročil občini v varstvo ter lastnino, za kar se mu je župan iskreno zahvalil ter obljubil v imenu občinskega odbora čuvati to, za občane tako dragoceno rečino. V imenu Višjega šolskega sveta je pozdravil njakove slavljenca višji šolski nadzornik Wester, ter je rekel med drugim: «Le tisti, ki se približujejo temu goru, hodijo po pravi poti!» Korzetova Anka je jako živo deklamirala Slomškovo pesem: «Sveta modrost» nato je nastopil slavnostni govornik prof. Vesenjani, ki je v lepo zamišljenem govoru orisal delo slavljenca za obrazbo naroda, posebno za šole in opisal njegovo življenje. Povdarjal je in izpopolnil besede g. nadzornika Westra in zaključil, da slavljenca proslavljamo najbolj s tem, da se v življenju po njegovem vzgledu delujemo. — Dr. Karlovšek je prečital čestitne pozdravke od šolskega ravnatelja Lebarja, učiteljskega združenja ob Krki ter stolnega župnika Moravca iz Maribora. V imenu Marijine družbe je Anica Čmok povečala nekaj Slomškovih pregovorov.

Predsednik Slov. krščanske socialne zveze (SKSZ) dr. Rožič je povdarjal, da naj bo SKSZ Slomškova šola in deljaha, kjer naj se ljudstvo izobrazuje s predavanji in deklamacijami. Deklamacija deklica Mirko Drolea: Slava Slomški, katero je zložila rojakinja s. Serafina Zdolšek, je bila posebno ugajala vsled izbornega dečkovega nastopa. Predsednik Slomškove zveze g. Strukelj je povdarjal, da je bilo slavljenčevo delo posvečeno veri in miru. Bil je izvrsten pedagog in krščansko slovensko učiteljstvo si je izbralo njegovo ime in mu priseglo: «Vojni smo, tebe hočemo posnemati in tebi slediti!» Urednik «Slovenca» Smodej je govoril v imenu Slovenske zveze ter izjavil, da je bil Slomšek največji narodni bledar ter v njem ni nikdar umrla ljubezen za narod. Tudi mi ga moramo v tem posnemati ter skrbeti za podjarmljene brate pod tujim jarmom. Nato je pozdravil občinstvo gojenec Slomškove šole, bogoslovec Potočan. Nato se je dr. Karlovšek zahvalil za obisk občanom ter gostom, posebno pa tamburašem in pevcom, ki so s svojimi pesmimi slavnost povečali.

Tri slike.

«Našli smo, da hujska naše ljudstvo —». Luk. 23, 2. I.

Nepregledna množica valovi pred gradom Ananias in vse tja do tempeljskih zidov. Kakor besni kričijo in vpijejo, vihtijo pesti in se zaganjajo ob marmornate stopnice, ki vodijo gori na Gabbato, zvišen prostor, stebričjem obdan in s pisanim kamenjem tlakan.

Tam sedi na sodnem stolu Pilat. Poleg njega je centurion Kornelij Varus, poveljnik rimske posadke v Jeruzalemu, četa oboroženih vojščakov obdaja prostor in sredi med njimi stoji obtoženec. Star rdeč vojaški plašč mu ogrinja telo, tu pa tam vidi gola koža, vsa razmesarjena od udarcev biča, na glavi ima venec iz trnja spleten, globoko se mu zadržajo trni, da mu curlja kri po sencih in po čelu. Glava mu klone in oči ima povešene. Globoka otožnost in črna, vdana potrpežljivost mu sije z lica. V sklenjenih rokah drži trstiko.

Na Pilatovem zagorelem obrazu se zrcali pomilovanje, neodločnost, zadrega. S prezirljivim pogledom čemer razgrajajočo množico pod seboj. Neštete glave dvigajo gori k njemu, nešteti obrazi se mu režijo v nastnem sovraštvu, oči se bliskajo —

«Križaj ga! — Proč z njim! — Sovražnik ljudstva —»

Ob vznožju stopnic stoji gruča duhovnov in starišev, voditeljev in zastopnikov ljudstva. K njim se obrne Pilat.

Mir hočemo!

Mirovni dogovori, s tolikim slovesom razglašeni kot neizpremenljivi, propadajo eden za drugim in vojno razpoloženje ter vojaške priprave posameznih držav kažejo, kakor da bi se imela prava vojna šele začeti. Od mirovnih dogovorov ne bo ostal paragraf na paragrafu in zavezniške države, ki so sestavile dogovore in pogoje ter jih drugim vsilile, ki bi imele nalogo, da skrbijo in jamčijo za izvršitev, zahajajo od zelene posvetovalne mize v svoje kasarne ter tam snujejo naklepe, ki so vsem sklepom nasprotni. Tako je Grška samovoljno napadle Turke in če bi se ji bilo posrečilo osvojiti Carigrad, bi bile prvotne določitve takoj pozabljene in v Londonu ali Parizu bi se na podlagi grške zmage antantnim državam in pa Grkom delili profiti. Stvar je pa drugače izpadla, Grki so bil poraženi in Turki so se čez noč iz premaganecv spremenili v zmagovalce. Boj med Grško in Turško ni omejen na Grke in Turke, kakor tudi ni bil spor med Avstrijo in Srbijo leta 1914 omejen na avstrijsko in srbsko državo, temveč kakor je ta spor v kratkem času izzval svetovno vojno, tako lahko tudi grško-turški razvname novo svetovno vojno, oziroma nadaljevanje prve, ki z oboroženim mirom, kakoršnega imamo že štiri leta, nikakor ne more biti končana.

Grški pohod proti Carigradu je bil Angležem zelo všeč, ker hočejo nadzorovati v svojo korist morske ožine, da bi Rusija ne mogla med svet in če bi bili Grki zmagali, bi Anglija že znala iz kake konference izbiti svoje koristi. Grki so pa propadli, Turki so na pohodu ostrina orožja se je obrnila in Anglija hoče druge države pridobiti za nadaljevanje grške pustolovščine. Cela Evropa se deli danes na dva tabora: na one, kateri so zadovoljni z angleškimi koristoljubnimi naklepi in pa na one, katerim ti naklepi niso in ne morejo biti všeč. V prvem taboru je z zavestjo Anglija sama poleg Grške seveda in pa take države, ki se nadajo od angleške strani raznih koristi ter so nasprotne upravičenim ruskim in turškim zahtevam, v drugem pa je poleg Rusije, Turške in Bolgarije kolikor toliko tudi Francija, kateri so svobodne morske ožine na vsak način bolj koristne, kakor pa angleško nadzorstvo nad njimi.

Anglija snubi za svoje nakane Rumunijo in Jugoslavijo, rumunska vlada pričakuje od Angležev pomoč in zaslombo v svojih krivičnih pohlepih po ruski zemlji, glede prisvojitve Besarabije, jugoslovanska vlada pa vleče na angleško stran sovraštvo do Bolgarov in pa to, da je njej vsaka vojna politika in vojna dobrodošla, da se lažje obdrži na površju. To je seveda mnenje beograjskih vladnih veljakov, ki se nikakor ne zirajo na mnenje in hotenje državljanov in narodnih slojev.

Jedro in središče orientalske politike je boj med Anglijo in Rusijo, nasprotje med upravičenimi ruskimi zahtevami po svoji trgovinski in gospodarski svobodi, ter angleškemu pohlepu po izrabi prirodnega bogastva tuju pokrajini in še po nadzorovanju cele trgovine in vseh poti skozi Dardanele. Francija nasprotuje angleškim nakanam, ni pa izključeno, da se z Angleži prej ali slej pobota in zedinje glede izkoriščanja ruskih in azijskih pokrajin ter se tudi priključi vojni politiki glede orientalskega vprašanja, ker je ravnotako nasprotna svobodnemu razvoju Rusije.

«Poglejte si ga —! Bičati sem ga dal, kaznoval sem ga, — ali vam še ni dovolj?»

«Ne! — Proč z njim! Smrt je zaslužil! Križaj ga!» so mu kričali starejšine in «Križaj ga!» je odmevalo črez širni vrveči prostor.

«Nobene krivde ne najdem na njem! Kaj vam je hudega storil?»

«Smrti je vreden! Povedali smo ti že, zakaj. Našli smo, da je hujskal naše ljudstvo, da je prepovedoval dajati cesarju davek. Kralja se je delal! Kristus hoče biti!»

«Tako je!» je odmevalo iz tisočglave množice. «Križaj ga! — Čuli smo, da je govoril proti državi in proti cesarju!»

«Proč z njim! — Proč z njim!» je razsajala gruča ljudi krog bradatega duhovna, ki je krilil in mahal z rokami in besno kazal na obtoženca.

«Vašega kralja naj križam —?» vpraša Pilat posmehljivo.

«Mi nimamo kralja razen cesarja! Mi smo vdani Rimu, tale človek pa je hujskal zoper državo!»

«Ako ga ne obsodiš na smrt, nisi prijatelj cesarjev!»

Pilat pogleda stotnika, njune oči se srečajo.

«Razumem te, prijatelj!» mu odgovori Varus. «Danes vpijejo, da so vdani Rimu. — jutri pa se bodo uprli. Hinavsko zlobno ljudstvo! Vsega so zmožni!»

«In kaj naj storim z njim —?» pokaže Pilat na obtoženca.

«Dobro vem tudi jaz, da je nedolžen! Ničesar tega ni storil, kar mu očitajo. Iz gole nevoščljivosti ga ho-

če se Francozi pobotajo z Angleži glede koristi in profitov na ruski rovaš, tedaj se oba tabora v Evropi zopet spremenita. Na eni strani bo antanta proti Rusiji in Turčiji, na drugi strani bodo pa ti dve državi podpirali gotovo tudi Bolgari in Nemci. Proti Rusiji je že sedaj Rumunija, saj tudi ne more drugače, ker se je na Rusiji ogrešila ter noče vrniti, kar si je nepošteno prisvojila, in s pozivom na zveze vladarskih hiš ter z raznimi obljubami hočejo tudi Jugoslavijo spraviti v isto vrsto z Grško in Rumunijo. To delajo in snujejo vlade, narod je pa vsepovsod za mir in proti vsaki vojni. Niti naš, niti rumunski in niti grški človek — kmet in delavec — ne more vzljubiti vojne in orožje, ker so si vladarji slučajno v sorodu in ker se obeta, da bodo v Londonu vladnim gospodom šli v tem in onem na roko. Delovno ljudstvo ima dovolj težkih in bridkih izkušenj iz zadnje vojne ter je danes skozinsko nasprotno vojni politiki.

Grški vojaki so javno kazali, da niso za vojno, grške čete so polagale orožje ter se predajale v ujetništvo, rumunsko ljudstvo je že v svetovni vojni z največjo nezadovoljnostjo sledilo vojni zapovedi in sili in danes bi tudi ne bilo drugače, Anglija pa čuje danes iz vseh krajev svoje države, kako malo razpoloženja vlada za vojno in kako velika sila vstaja proti. Iz vseh angleških kolonij — črnih, rjavih in žoltih — se sliši odločen: ne in zlasti iz Azije se oglašajo silna moč — panislamskega (vseturškega) pokreta. Zeleni turški prapor se vzdiguje, drog mu je sicer še v Aziji, njegov polmesec se pa že nagiblje črez Bospor in njegova senca je že padla preko Carigrada. V njo so uprte oči milijonov iz džungle indijske, iz ravnin mezopotamskih, žarečih puščav Arabije in od obal Nila. Položaj je zelo resen ne samo za Anglijo, temveč za celo Evropo.

In mi, Jugoslovani? Mir hočemo! Anglija se za svoje koristi lahko vojskuje s komur hoče, magari s celim svetom, Francija tudi, če antanta brani Rusiji neodločevanje v Dardanelih, moramo mi izjaviti, da se nečemo zaplesti v nobeno nakano zoper to veliko slovansko državo. Pripravljene smo braniti svojo državo, nočemo pa drugih napadati.

Ljudstvo kliče in resno opominja voditelje države, da noče vojske, ki bi se razširila takoj v svetovni požar in pozivlja odgovorne državnike, da store vse, prav vse, da se ohrani mir, in to v interesu obstoja države same, ki smo jo s svojo krvjo skovali in ki se ne sme zaradi Anglije postaviti na kocko!

Torej mir, brezpogojni mir!

Novi davčni zakon.

Vlada je predložila pregled zakona o neposrednih davkih, kateri bi naj stopil v veljavo 1. januarja 1924.

Vlada s tem predlogom ni izpolnila naših zahtev, ki se glase: **izjednačenje vseh davkov v celi državi potom pravične, moderne davčne zakonodaje.** Po predlogu navedeni davki, kakor n. pr. pridobnina posameznih davkoplačevalcev itd., ki ostane v smislu par. 189 zakonskega predloga še nadalje v veljavi. — **Namenoma trdim, da se bo izvršilo izjednačenje le — na papirju,** ker na primer zemljiški davek ne bo mogoče pravično odmeriti v južnih krajih, kjer nimajo katastra in nalaga zakonski predlog dolžnosti, da finančni minister dovrši kataster do 31. decembra 1928. Ta do-

čejo spraviti v stran in pa iz sovraštva, ker vse ljudstvo gre za njim. Sami bi radi vladali —! Za stranko jim gre —!»

«In — ali ga naj obsodim?»

«Ti ljudje so vsega zmožni! Tudi tega, da gredo v Rim in te zatožijo pri cesarju, da si protidržavnega rovarja izpustil —.»

«Misliš —?»

«Reši sebe in stori kar se itak mora zgoditi! Kajti bati se je nemirov! Le poslušaj, kakor rjovejo —!»

Omahovaje pogleda Pilat po razdivjani množici.

«Križaj ga! Križaj ga!» rohnijo. Kakor razburkane morje valovijo tisočere glave, pesti se dvigajo, noge ropotajo po kamenitem tlaku, oči sršijo. Duhovni in poglavarji ljudstva tekajo med vrstami in strastno namigavajo na obtoženca. Hrup je na vrhuncu.

In tedaj izreče Pilat obsodbo —

In umije si roke in pove:

«Jaz sem nedolžen nad krvjo tega človeka! Vi glejte!

In vse ljudstvo odgovori in vpije:

«Njegova kri naj pride nad nas in nad naše otroke!» —

II.

Leta 1914 —

Na glavnem trgu, tam kjer se pride čez most, se zbira razburjena množica. Vedno več jih prihaja. Po večini delavci, pomočniki in vajenci, predmetni fantalini, tudi žensk je mnogo vmes in dijakov. Tu pa tam par boljših ljudi, radovednežev. Vse govori nemški, slovanske besede ne sliši.

ločba je pesek v oči lahkovernem, ker trdijo geometri, da treba več ko 10 let vztrajnega dela, ako se hoče izvršiti kataster v onih pokrajinah, kjer ga dosedaj še ni, pri sedanji upravi pa niti v 20 letih ne bo mogoče ustvariti katastra, na podlagi katerega se predpisuje zemljiški davek.

Kaj določa načrt novega jakona? Upeljuje se tri vrste davkov:

1. Davek na dohodke zemljišč, stavb, podjetij in delavnic, iz obresti in rent, od dela.
2. Davek na skupne dohodke, (dohodnina).
3. Davek na skupno premoženje.

Ponavljja se stara pesem v novi, poslabšani izdaji. Mesto dveh vrst davkov, se upeljuje tri vrste davka. — Dohodek zemljišča na primer bo trikratno obdačen, delavec, ki živi od dela svojih rok, bo plačeval davek na dohodke od dela in še povrh dohodninski davek. Mesto bolj priproste davčnega sistema, ki bi potreboval manj osebja in bi se davek lahko hitro in dobro odmeril, pa se upelje nova vrsta davka (davek na skupno premoženje). Ta davek se bo odmeril od obične vrednosti premičnega in nepremičnega imetja; kot obična vrednost se v smislu par. 153 predloga smatra cena, katera se mora doseči v navadnem življenju. Davek se začne plačevati od premoženja v vrednosti 100.000 K in znaša za vsakih 4000 K dve kroni, pri višjem premoženju 4 kroni, 8 kron do 60 kron za vsakih 4000 kron premoženja. Z ozirom na visoko cenilno vrednost naših posestev bi morali posestniki plačevati letno tega novega davka nad 700 kron, večji posestniki pa nad 6000 kron.

Zakonski načrt, kakor ga je predložila vlada, je za nas nesprejemljiv, ker poslabša sedanje stanje. Krivična je določba, da se pri prvi vrsti davka obdači zemljišče z 20 odstot. čistega dohodka, rente in obresti z 10 odstot., podjetja itd. tudi le z 10 odstot. čistega dohodka.

Potrebno je, da se izjednačijo davki v celi državi, a to na način, kakor sta to napravili Italija in Nemčija leta 1920. Predloženi načrt zakona pa je posnetak madžarske davčne zakonodaje, katero odklanjamo, ker preveč obremenuje najširše sloje ljudstva, to je kmeta, in delavca. Protij temu načrtu so tudi strokovnjaki v finančnem ministrstvu, kateri poznajo gospodarske razmere in katerih pogled sega preko Madžarske.

Naše stališče glede novih davkov in davčne zakonodaje povdarjajo jasno resolucije, katere so se sprejele na zborovanjih Kmetijske zveze dne 13. avgusta t. l. v Rečici ob Savinji in dne 17. septembra 1922 v Bočni. Vse naše občine, gospodarske organizacije, krajevni odbori Kmetijske zveze naj nemudoma v sejah zavzamejo stališče radi novega davčnega zakona in pošljejo tozadavne resolucije Jugoslovanskemu klubu v Beograd, narodna skupščina.

Resolucije se glase:

Davkoplačevalci protestirajo:

1. Proti uvedbi davka na poslovni promet za kmete, ki le tu in tam napravijo kako lesno kupčijo, ki se stalno ne pečajo z lesno trgovino.
2. Proti zvisanju invalidskega davka, ki se naj v bodoče plačuje i kot doklada k že itak previsoki dohodnini.
3. Proti odpravi pozivov za napoved dohodkov, proti odpravi plačilnih nalogov in skrajšanju rokov za prizive pri dohodnini.
4. Proti nejednakosti davkov v posameznih pokrajinah, proti nejednaki odmeri in **nejednakemu izterjevanjudavkov v celi državi,**

ter zahtevamo:

1. Da se potom moderne, pravične davčne reforme čimprej izjednačijo davčna bremena v celi državi.
2. Da se v komisije, ki se bodo pečale z davčno reformo, pritegnejo i zastopniki vseh gospodarskih kro-

«Kaj pa bo?» vpraša eden izmed radovednih gledalcev, tuje po zunanosti. «Ali odhaja nov regiment na bojišče? Ali smo dobili zmago?»

«Kaj ne veste —?» mu hitita razlagati dva mesarska vajenca. «Sedajle ga bodo pripeljali —!»
«Koga —?»
«No — tistega izdajalca, — tistega farja!»
«Farja —?»
«Seveda! — Hujskal je! Ustrelili ga bodo! Saj vsi —!»

«Ze gredo!» se oglasijo klici spredaj. Onstran mostu se prikaže gruča ljudi. Naglo stopajo. Stirje vojaki peljejo vklejenega človeka, krog njih pa vpije in razsaja tolpa podivjanih ljudi.

Blize prihajajo. Tujec steza vrat čez stoteroglavo razburkano množico, da bi videl ujetnika.

Res je duhovnik. Črno oguljeno sukno nosi in na glavi širok obrabljen klobuk. Ovratnik mu je nekdo strgal in tudi suknja je na prsih razcepana. Njegov obraz je zasivel in otečen, kakor od udarcev. Nema dožnost in potrpežljiva vdanost mu sije iz lica. Roke ma vklejenje v verige.

Divje vpitje sprejme ujetnika. Par policajev skuša zadrževati deročo množico.

«Fej! — Izdajalec —!»
«Hujskač!»
«Na vešala z njim!»
«Postreliti jih je treba te izdajalske fantje!»
«Doli z njimi!»

Zbesnela množica zagrne vojake in ujetnika. Polivjan kovaški pomočnik plane nad duhovnika, zamahne s pestjo in ga z vso močjo udari po licu. Krí se

gov, ki bodo mogli dati točne podatke o davčni moči posameznih slojev.

Odklanjamo načrt davčnega zakona, katerega je izdelala komisija v finančnem ministrstvu, ker je isti kopija slabega madžarskega davčnega sistema, ki vsebuje poleg reelnih davkov in dohodnine še davek na premoženje; odklanjamo ga tudi radi tega, ker se nepriemno višje obremenuje zemljišča ko obrt in trgovino.

Vladimir Pušenjak,
narodni poslanec.

Živinski sejmi.

Pred vojno smo imeli na Slovenskem skoro v vsaki župniji živinske sejme. Vojska nam je sejme ukinila. Živino so jemali s silo, potom rekvizicij. Prav bi bilo, da bi sedaj dali občinam zopet pravico do živinskih sejmov. Dva haska so prinašali sejmi: Občine so imele lepe dohodke od sejmišč, a živinorejec je lahko na sejm prodal odvišno živino ali jo nakupil, ako jo je potreboval. Sedanja vlada, oziroma uprava, pa mnogim občinam ne mara dovoliti sejmov. Mariborsko okrajno glavarstvo n. pr. nasprotuje, da bi občine Sv. Ana, Sv. Jurij, Sv. Ilj, Jarenina in druge upeljale živinske sejme, ker se je baje bati «tihotapstva.» Kakor doznajemo, je v svojem uradnem poročilu na deželno vlado izrazil sumnjo tihotapstva državni živinozdravnik pri okrajnem glavarstvu, neki Mihelčič. Ta gospod s svojimi nepotrebnimi šikanami zavira razvoj živinoreje, namesto da bi jo podpiral. Mož je tako dolgo vrtal in rovaril na vse strani, da je spravil priljubljenega višjega živinozdravnika g. Pirnata proč iz Maribora. G. Pirnat je šel ljudem na roko. Po nedeljah je hodil od fare do fare predavat o živinoreji itd. Živinorejci brez ozira na politično strankarstvo so vzljubili g. Pirnata in to je mnogolegleda demokrata in samostojnega Mihelčiča jezilo. Sedaj pa še ta gospod nalašč nasprotuje, da bi naše občine dobile živinske sejme.

Svetujemo prizadetim občinam, da znova zahtevajo sejme in vložijo pri okrajnih glavarstvih utemeljene prošnje. Prepis prošenj pa pošljite tudi Tajništvu Slovenske ljudske stranke, da isto zaprosi naše poslance za posredovanje.

Občine! Ne dajte si vzeti starih pravic!

Iz poglavja o narodnem gospodarstvu.

Iz tržišča z živim blagom.

Vlada je znatno povišala izvozno carino na naše živo blago z namenom, da bi se z omejitvijo izvoza znižale cene mesa in masti. Vlada je bila uverjena, da bodo cene padle radi poviška izvozne carine, a dozdaj ni prav nobenih znakov, ki bi oznanjali padec živini. Vsled Pucljeve carinske politike je prestal izvoz svinj iz naše države. Iz Francije, Nemčije in Čehoslovaške prihajajo vesti, da padajo cene živemu blagu in sicer tako zdato, da bi se sedaj ne izplačal naš izvoz živine v inozemstvo. Povišana carina je zadela izvoznikarje živine kar preko noči, mnogi niso mogli kriti svojih obvez, sedaj morajo dobavljati živino za zelo visoke cene in trpijo pri tem velikanske zgube. Debele svinje se plačujejo na južnih železniških postajah po 19 do 21 dinarjev, kar znači, da so v Zagrebu po 94 K 1 kg. Mesnate svinje težje vrste prihajajo vsled visoke izvozne carine le v malih količinah na trg, med tem, ko plačujejo za lažje, na katere je naložena neznatna carina ali so sploh carine proste, od 85 do 90 K 1 kg. Mast pa plačujejo v Zagrebu po 150 K 1 kg.

Žitni trg.

Naš žitni trg je še vedno na zelo slabih nogah radi poteškoč na državnih železnicah. Železniški minis-

ulije. Nekdo drug ga sune pod rebra, da jekne in odleti po tleh. Vojak pomaga zvezanemu na noge. Krotko vstane, s sklonjeno glavo in povešenimi očmi stopi naprej.

In med uvjnim vpitjem in tulenjem se vali množica za ujetnikom.

«Ampak povejte mi, vpraša tujec par zaostalih ljudi, «kaj pa je pravzaprav zagrešil?»
«Kaj —? Hujskal je v nedeljo pri pridigi naše ljudstvo in zoper državo je govoril! Prav mu je! Še huje bi jih morali prijeti te protidržavne ljudi!»

Tujec je kimal z glavo in obraz se mu je zresnil. Zamišljen je gledal za drvečo množico.

III.

Osem let pozneje. Narodni praznik je. Slavnostni prostor je ves v zastavah. Tisočglava množica se tare okrog visokega odra, šumenje in vrvenje se dviga iz nje, le težko je razumeti slavnostnega govornika. Zdaj pa zdaj ga prekinejo burni medklici «Tako je!» — «Živijo!» — «Živijo Jugoslavija!»

Celo uro se trudi govornik. Bliža se koncu.

«Pozdravljam vas, ki ste trpeli in delali za ujedinjenje, vas, ki ste z neuklonljivim pogumom strli verige suženjstva in hlapčevanja, ki ste pognali iz dežele samooblastnega tujca. Ne pozabite na žrtve ki ste jih prinesli za ujedinjenje, — ne pozabite nanje zlasti tedaj ne, ko se bodo oglašali pri vas črni izdajalci domovine, ki škilijo preko meje — («Proč z njimi!» — «Fej!») —, ki hujskajo naše ljudstvo zoper državo in ujedinjenje! Varujte se teh temnih, protidržavnih elementov, — pokažite jim vrata — (Doli s farjite!) —.

Nekje v zadnjih vrstah se dvigne hrup.

ter vedno obljublja, da bo dal vagon in lokomotive na razpolago za prevoz prehrane v pasivne kraje, pa to so le prazne obljube brez dejanj. Večja žitna trgovina je naravnost onemogočena radi brezobzirne malomarnosti železniškega ministrstva. Izstradana Dalmacija si je naročila nekaj moke iz Amerike, jo tudi že dobila, a njena kakovost nikakor ni zadovoljiva, Dalmatinci jo seveda kupujejo za drag denar, ker naša vojvodinska moka ne more v Dalmacijo radi zastoja v železniškem prometu. Odpomoč v prehrani dospe gladni Dalmaciji veliko prej iz daljne Amerike, nego iz Vojvodine, Banata in Srema.

Večje kupčije s pšenico se ne sklepajo radi ničvrednega prometa na železnicah, cene novi pšenici so od 1625 do 1650 K. Producenti zelo ponujajo oves, ki se giblje v cenah med 1200 do 1240 K. Ječmen je skoraj brez prometa, povprašujejo po ječmenu še edino le pivovarne in ga plačujejo po 1540 do 1600 K, ječmen za krmiljenje pa je v ceni med 1450 do 1500 K. Koruza stane 1450 do 1550 K. Moka nularica od velikih mlinov stane 27 K, ona slabše vrste pa je pri kilogramu cenejša za 1 do 1.50 K.

Vreme se je zadnje dni znatno zboljšalo, kar je posebno dobro došlo koruzi, katero povsod trgajo. O koruzni žetvi po Vojvodini poročajo, da je dobra. Izvoz našega žita v inozemstvo je povsem prestal, ker ni mogoče dobiti vagonov za prevoz, a je tudi izvozna carina tako visoka, da ne bi mogla naša žita konkurirati z žiti drugih žitorodnih držav, ki so naše sosede in so imele letos dokaj boljše žetev, nego je bila naša.

Vinski trg.

Lepi jesenski dnevi, ki so sedaj nastopili — da bi tudi držali — bodo veliko pripomogli k zboljšanju kvalitete belih vin. Skoda, da so naši vinogradniki, osobito po južnih krajih, že začeli trgati, vina teh prvogodnjih trgačev bodo pač veliko slabša.

Glede trgovine z vinom moramo ponovno naglasiti, da stojimo nekako v sredini vinske krize. V krajih Vršac-Bijelacrkva plačujejo sedaj 3500 K za 100 l in vinogradniki bodo v ožgled letošnji ugodni trgatvi izpostavljeni naravnost katastrofi. Radi dnevnega poslabšanja v železniškem prometu je prišla trgovina z južnimi vini v popoln zastoj. Iz te prometne omejitve se ne bomo pod sedanjim režimom rešili. Vinotržci se morajo boriti z velikimi poteškočami, niti ne morejo sklepati večjih kupčij, ker ne morejo misliti na odpremo nakupljenih ali prodanih vin za cele mesce naprej. K prometnim težavam je še prišla pomisleka vredna težkoča — denarja je vsaki dan manj! Banke ne dajejo velikih vinotržcem kreditov, vino ostaja producentom in po južnih vinorodnih krajih čakajo padca vinskih cen. Vsi obeti g. ministra Puclja, da se bo glede vinske trgovine obrnilo na bolje, so zastoj, dokler bo kluboval g. prometni minister vsakemu zboljšanju prometa. S Češko-slovaško smo sklenili pogodbo za izvoz 150.000 hl naših vin, a na prevoz teh vin ni niti misliti, ker se naših glede prehrane pasivnih krajev ne moremo preskrbeti s kruhom radi malomarnosti železniške uprave, a kaj še le, da bi mislili na odpremo 150.000 hl naših vin v Čehoslovakijo. Od ministra Puclja razobnanen uspeh z vinoprodajno pogodbo s Čehoslovaki bo padel v vodo, ker g. Puclju se noče pokoriti g. prometni minister, kateremu ni pri srcu niti srbijansko vinogradništvo, kaj še le slovensko!

Dalmatinski mošt kupujejo samo po 18 K 1 l v okolici Bakra, kjer je izpadla trgateg sicer slabo, a kvaliteta je izvrstna. Izvoz dalmatinskih vin bo neznačaj, ker so cene še vedno previsoke in mi ne moremo na pram inozemstvu konkurirati v cenah z madžarskimi vini.

Naša vinska trgovina se še edino giblje z desertnimi vini, osobito z Ljutomerčanom. Veliki in ugledni vinotržci zagotavljajo, da se bodo poskusili na svetovnem vinskem trgu z najboljšimi vini, da s količakaj

Duhovnik se je prikazal na oglu ulice. Oguljeno črno sukno ima in star, obrabljen klobuk. Krotko in mirno hoče mimo.

Pa par poslušalcev ga opazi.
«Glejte ga! Izdajalca domovine!»
«Hujskač!»
Še več ljudi se obrne. Hrup raste.

Duhovnik pogleda po izzivačih. Oči mu zažarijo v užaljenem ponosu. Odpre usta, hoče nekaj reči. Gornja ustnica kaže brazgotino in par zobov ima polomljenih.

Pa ustavi se. Oči se mu povesijo, vdana, potrpežljiva krotkost mu leže na obraz, obrne se in gre nazaj, odkoder je prišel.

Nekdo stopi za njim.
«Dovolite!»
«Prosim!»

«Ali niste vi tisti duhovnik, ki so ga pred leti, ob začetku vojne, gnali vojaki tod, ker je — ker je —.»

«Ker je baje hujskal naše ljudstvo zoper tedanjo državo —.» «Seveda sem tisti! — Pravzaprav bi me morali danes slaviti kot mučenika —. Poglejte tule.» Pokazal je na razklano čeljust in polomljene zobe. «Mesto tega pa me tudi danes imenujejo hujskača —. Ali naj jim grem dokazovat svojo nedolžnost —? Čemu bi se razburjal —? Je vedno tako bilo in bo vedno tako! Pred osmimi leti kakor danes in kakor pred 1900 leti —. Ali naj bo učenec nad svojim Mojstrom —? Ali se naj služabniku drugače godi nego se je godilo njegovemu Gospodu —? Pa z Bogom!»

Odšel je. Tujec pa je zmajal z glavo in zamišljen zrl za njim.

Na slavnostnem prostoru so ploskali in klicali živijo vnesenim besedam govornika.